

1. İklim Değişikliği ve Türkiye

İklim değişikliği günümüz temel çevre sorunlarından biridir ve çevrenin hoyratça kullanımından kaynaklanan doğal bir süreçtir. Ancak önemli olan insanların bu sürece ne kadar müdahale ettiği. Özellikle çarpık kentleşme, çevre kirliliği, orman alanların tahribi ve doğal yüzeyleri değiştiren her türlü müdahalede insan etkisinin % 100 olduğu bir gerçektir.

2007 yılında yayınlanan ‘İklim Değişikliği Türkiye Ulusal Raporu’nda sıcaklık artışlarının özellikle ülkemizin batı kesiminde ağırlık kazandığı vurgulanmaktadır. Çarpık kentleşme, artan çevre sorunları, orman alanlarının kaybı gibi gelişmelerin bu bölgelerde daha fazla olduğu düşünüldüğünde insanların iklim değişikliğine olan etkisi gözler önüne serilmektedir. Bu doğrultuda yapılması gereken, öncelikle çevreye zarar veren alışkanlıkların terk edilmesidir.

Dünya ülkelerinin 1992 yılında kabul ettikleri “Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi”ne ait bir protokol olan “Kyoto Protokolü” ise insanın iklim üzerindeki etkisini azaltacak yükümlülükleri içeren bir sözleşme olarak 1997 yılında oluşturulmuştur. Kyoto Protokolü’nde hedef tarafların sera gazı emisyonlarını 2008-2012 döneminde 1990 yılına göre en az % 5 oranında aşağıya çekme taahhütlerini içermektedir. Ancak imza atan ülkelerin birçoğunun azaltmak bir yana bu oranı aştıkları da bilinmektedir.

Türkiye bu protokolü 05.02.2009 tarihinde TBMM’de kabul ederek taraf olmuştur. Tabi bu noktadan sonra böyle bir azaltım yükümlülüğü de beklenmemelidir. İklimde gözle görülen değişiklikler nedeniyle, 2012 sonrası süreç bu aşamada daha önemli bir hal almıştır. Bu nedenle, 2012 sonrası süreç önceki dönemden farklı bir yaklaşımı da içermektedir. Daha önce iklim değişikliğine neden olan karbon salımı ile mücadele (mitigation=azaltma) kavramı üzerinde yoğunlaşılırken, 2012 sonrası süreçte ortaya çıkacak ve kaçınılmaz olan iklim değişikliğine adaptasyonun nasıl olabileceği değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu açıdan su kaynaklarının dikkatli kullanımı, tarım, ulaşım, turizm, kentleşme, sanayi faaliyetleri gibi faaliyetlerde nasıl daha az karbon salımı sağlanabileceği sorusuna cevap aranmaya başlanmıştır. Bir yandan karbon salımını azaltan yeni teknolojiler (özellikle otomotivde) geliştirilmeye çalışılırken, diğer yandan “karbon ticareti” gündeme gelmiştir.

Kyoto Protokolü’nün ardından (2012 sonrası) daha da yaygınlaşması öngörülen karbon ticareti ya da ‘Karbon Piyasası’nın ise uluslararası sanal ticarete önemli bir yer sahibi olacağı öngörülmektedir. Bugünden itibaren dünyanın önemli ülkelerinin bu süreçte aktif bir şekilde yer almaya başlaması bu tezi desteklemektedir. Dünyada işlevselliği yeni yeni oluşmaya

başlayan karbon piyasalarına Türkiye'nin de girmesi Kyoto Protokolü'nün TBMM'de kabul edilmesinden sonra daha sağlam bir zemine oturmuştur. Karbonun adeta altın değerinde olduğu bu pazarların toplam hacmi Dünya Bankası raporlarına göre 2008 yılında 125 milyar dolar olmuştur. Bir açıdan bakıldığında iklim değişikliği küresel şirketler için fırsata dönüşmüştür. Bu anlamda bazı yerli firmalar da uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmalara şimdiden başlamış durumdadır.

1941-2003 yılları arası gözlemlere göre, özellikle ilkbahar ve yaz mevsimi minimum (gece en düşük) hava sıcaklıkları, Türkiye'nin pek çok kentinde istatistiksel ve klimatolojik açıdan önemli bir ısınma eğilimi göstermektedir. Bu sonuçlar, Türkiye'nin sıcaklık rejiminde daha ılıman ve/veya daha sıcak iklim koşullarına yönelik değişiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla beraber, gece hava sıcaklıklarındaki belirgin ısınma eğilimi, küresel ısınmanın genel ve uzun süreli etkisine ek olarak, Türkiye'nin hızlı nüfus artışına ve kentsel alanlara yönelik büyük göçe bağlı, yaygın ve hızlı kentleşmenin etkisini de ortaya koymaktadır.

Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından İngiltere Meteoroloji Servisi Hadley İklim Tahmin ve Araştırma Merkezi'nin geliştirdiği PRECIS Bölgesel İklim Modeli kullanılarak ve IPCC A2 Senaryosu (küresel ortalama sıcaklık artışı 2-5°C) temel alınarak yürütülen modelleme çalışmalarında, 2071-2100 döneminde, 1961-1990 dönemine göre olası iklimsel değişikliklere yönelik güncel bulgular ortaya konmuştur (Tablo 5).

Tablo 1: PRECIS Modeli Sonuçlarına Göre, 2071-2100 Döneminde Türkiye'de Beklenen İklimsel Değişiklikler (Demir, 2008)

Sıcaklıklar	<ul style="list-style-type: none">- Kıyılar dışında ortalama sıcaklık artışı 5-6°C arasında,- Yaz aylarında batıda, kış aylarında ise doğuda sıcaklık artışının daha fazla olması,
Yağış	<ul style="list-style-type: none">- Ortalama yağışlarda %40'a varan oranda azalmalar,- Batıda yağış azalması toplam miktar ve %değeri olarak daha yüksek,- Yaz aylarında Orta Anadolu ve Karadeniz'de belirgin azalmalar,- Sonbaharda Karadeniz'de yağışlarda artış,
Kar Kalınlığı	<ul style="list-style-type: none">- Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu dağlarında kar kalınlığında 300 mm. kadar azalmalar öngörülmektedir.